

روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

قوه قضائیه

مرجع تصویب: قوه قضائیه

شماره ویژه نامه: ۱۱۶۹

سه‌شنبه، ۲۸ خرداد ۱۳۹۸

سال هفتاد و پنج شماره ۲۱۶۲۸

آیین‌نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور

شماره ۱۰۰/۲۷۰۵۴/۹۰۰۰

۲۵/۳/۱۳۹۸

جناب آقای اکبرپور

رئیس محترم هیأت مدیره و مدیرعامل روزنامه رسمی کشور

تصویر آیین‌نامه اجرایی شماره ۱۰۰/۲۶۹۰۸/۹۰۰۰ مورخ ۲۵/۳/۱۳۹۸ ریاست محترم قوه قضائیه در خصوص «قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور» جهت درج در روزنامه رسمی به پیوست ایفاد می‌گردد.

مدیرکل دبیرخانه قوه قضائیه - محسن محدث

شماره ۱۰۰/۲۶۹۰۸/۹۰۰۰

۲۵/۳/۱۳۹۸

آیین‌نامه اجرایی قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور

در اجرای ماده ۱۴ قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور، مصوب ۱۵/۷/۱۳۹۲ و بنا به پیشنهاد سازمان بازرسی کل کشور، آیین‌نامه اجرایی این قانون به شرح مواد آتی است.

فصل اول - کلیات

ماده ۱- اصطلاحات مذکور در این آیین‌نامه در معانی زیر به کار میرود:

الف - قانون: قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب سال ۱۳۶۰ با آخرین اصلاحات و الحاقات بعدی؛

ب - آیین‌نامه: آیین‌نامه اجرایی قانون؛

پ - سازمان: سازمان بازرسی کل کشور؛

ت - دستگاه: وزارتخانه و سایر اشخاص حقوقی مذکور در ماده ۲ قانون؛

ث - نظارت و بازرسی برنامه‌های: نظارت و بازرسی مستمر بر اساس برنامه‌های مدون و منظم سالانه با تعیین قلمرو موضوعی، محیطی و زمانی؛

ج - نظارت و بازرسی فوق‌العاده: نظارت و بازرسی خارج از برنامه، حسب دستور یا درخواست مقامات مذکور در بند «ب» ماده (۲) قانون در حدود موضوع؛

چ - نظارت و بازرسی موردی: بررسی شکایات و اعلامات مقرون به دلیل دایر بر وقوع جرم یا تخلف یا سوء جریان در حدود صلاحیت سازمان؛

ح - بازرس قضایی: بازرس دارای پایه قضایی است که با پیشنهاد رییس سازمان و صدور ابلاغ خاص رییس قوه قضائیه از اختیارات مقرر در تبصره (۲) ماده (۵) قانون برخوردار میشود.

خ - قانون آیین دادرسی کیفری: قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و اصلاحات و الحاقات بعدی

ماده ۲. نظارت و بازرسی به یکی از صورتهای زیر انجام میشود:

الف - برنامه‌های؛

ب - فوق‌العاده؛

پ - موردی.

ماده ۳. اولویتهای نظارت و بازرسی برنامه‌های متناسب با منابع سازمان مانند نیروی انسانی، امکانات، اعتبارات، شرایط و مقتضیات زمانی خواهد بود که با توجه به موارد زیر تعیین میگردد:

الف - فرامین مقام معظم رهبری؛

ب - سند چشم‌انداز و سیاستهای کلی نظام؛

پ - قانون برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و سایر قوانین و مقررات مربوط؛

ت - برنامه‌های راهبردی سازمان مصوب رییس قوه قضاییه؛

ث - مشکلات و انتظارات مردم و نیازهای عمومی در چارچوب قوانین و مقررات.

ماده ۴. برنامه نظارت و بازرسی، قبل از پایان هر سال برای سال بعد، با رعایت اولویتهای تهیه و تدوین و به استحضار رییس قوه قضائیه میرسد. در تدوین برنامه و انجام نظارت و بازرسی برنامه‌های، نکات زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

الف - عملکرد دستگاه از حیث حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین، شامل تناسب ساختار با مأموریت و وظایف دستگاه، انجام برنامه‌ها، طرحها و درجه رشد و ارتقاء و نیل به اهداف تعیین شده درسیاستها و برنامه‌های مصوب، شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و مفاسد اداری و مالی؛

ب - نحوه عملکرد و رفتار مسئولان از حیث اصول مدیریت، استفاده از منابع، ایجاد تحول و بکارگیری فن‌آوریهای نوین در جهت تسریع و تسهیل در امور و نیز صحت عمل، حسن شهرت، انضباط، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی، رعایت حقوق مردم، اخلاق حرفهای و شئون اسلامی؛

پ - اوضاع عمومی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اعم از آن که مربوط به تمام یا بخشی از کشور باشد، از قبیل پیشرفت اجرای برنامه‌های توسعه بخشی، استانی و ویژه، رشد اقتصاد ملی، اقتصاد مقاومتی، سرمایه‌گذاری، رقابت‌پذیری، اشتغال‌زایی، تراز تجاری، فاصله دهکهای اجتماعی، فرهنگ گردشگری، آموزش و تربیت، بهداشت، سلامت و رفاه اجتماعی، امنیت اجتماعی، امور انتظامی، حقوق شهروندی و حفظ و حراست از منابع طبیعی و محیط زیست در حدود وظایف و مأموریتهای دستگاه.

تبصره ۱. نظارت و بازرسی سازمان تنها در محدوده وظایف و اختیارات ذکر شده در ماده (۲) قانون انجام میگردد.

تبصره ۲. در مأموریتهای نظارت و بازرسی فوق‌العاده و موردی نیز متناسب با موضوع ویژگیهای بندهای «الف» تا «پ» باید رعایت گردد.

ماده ۵. نظارت و بازرسی، حسب مورد توسط بازرسی یا هیأت بازرسی صورت می‌گیرد. بازرسی یا اعضاء هیأت بازرسی از بین اشخاص واجد صلاحیت، توسط رییس سازمان و یا مقامات مجاز از طرف وی تعیین میشوند. رییس هیأت بازرسی با اولویت از بین دارندگان پایه قضایی و در صورت نبود ایشان از بین متخصصین و کارشناسان با تجربه و مورد اعتماد تعیین خواهد شد.

ماده ۶. سازمان میتواند در مرکز، به تعداد لازم معاونت و بازرسی امور داشته باشد و در خارج از مرکز نیز در صورت اقتضاء، منطقه و در مراکز استانها، بازرسی کل و در شهرستانها، نمایندگی به تشخیص رییس سازمان ایجاد نماید. در امور تخصصی، هماهنگی، نظارت و هدایت استانها بر عهده معاونان سازمان میباشد.

فصل دوم - نظارت و بازرسی

ماده ۷. انجام هرگونه نظارت و بازرسی، مستلزم صدور حکم مأموریت از سوی رییس سازمان یا مقام مجاز از طرف ایشان خواهد بود. بازرسی کل استان، در حوزه مأموریت خود میتواند در مورد برنامه‌های مصوب و موردی، نسبت به صدور احکام مأموریت نظارت و بازرسی، اقدام نماید.

تبصره ۱. در احکام مأموریت، موضوع بازرسی و مدت آن و نیز قلمرو محیطی و محدوده زمانی بازرسی باید به طور صریح مشخص باشد.

تبصره ۲. بازرسی از استانداری، دیوان محاسبات استان، اداره کل اطلاعات، واحدهای نظامی و انتظامی استان، با هماهنگی معاون ذیربط و همکاری نیروهای آن معاونت، توسط بازرسی کل استان و با حکم رییس یا معاون سازمان انجام خواهد شد.

تبصره ۳. نظارت و بازرسی برنامه‌های، فوق‌العاده و موردی از دستگاه میتواند به شکل خوداظهاری صورت گیرد. در این روش، هیأت بازرسی یا بازرسی تعیین شده سوالات متناسب با موضوع را طرح و اطلاعات، اسناد و مدارک مورد نظر را مطالبه نموده و از طریق راستی‌آزمایی توسط بازرسان مزبور بررسی و گزارش بازرسی تهیه و به مبادی ذیربط ارسال میشود.

تبصره ۴. بازرسی از امور اداری و مالی مراجع قضایی و سازمانها و دستگاههای تابعه قوه قضاییه با اجازه و موافقت ریاست قوه قضاییه انجام می‌گیرد.

ماده ۸- سازمان با تبیین موضوع و حدود مأموریت و تعلیمات لازم، بازرسی یا هیأت بازرسی را به دستگاه بازرسی شونده اعزام میکند. تقسیم کار بین اعضاء هیأت بازرسی به عهده رییس هیأت بوده و هر یک از اعضاء نتیجه کار خود را به طور مکتوب به وی ارائه داده تا گزارش نهایی تهیه گردد.

ماده ۹- بازرسی یا هیأت بازرسی اعزامی مکلف است پس از ورود به حوزه مأموریت، مراتب را به سازمان اطلاع داده و بعد از انجام مأموریت نیز گزارش جامع آن را تهیه و تسلیم نماید. رییس هیأت بازرسی نیز باید ارزیابی خود را نسبت به عملکرد و فعالیت هر یک از اعضاء هیأت بازرسی به بازرسی کل مربوط به صورت مکتوب اعلام دارد.

تبصره - بازرسی کل موظف است در انجام مأموریت‌های نظارت و بازرسی تحت تصدی خود و تهیه گزارش بازرسی، نظارت کامل داشته و به طور مرتب بازرسان را در انجام فعالیت‌های مذکور راهنمایی و ارشاد نماید.

ماده ۱۰- در بازرسی برنامه‌های و همچنین در مواردی که برای بررسی اوضاع کلی یک منطقه هیأت بازرسی اعزام میگردد، هیأت موظف است پس از استقرار در محل به نحو مقتضی، ورود و آمادگی خود را برای دریافت اطلاعات، شکایات و جمع‌آوری اطلاعات در حدود صلاحیت سازمان، با تعیین نشانی محل استقرار خود اعلام دارد.

ماده ۱۱- سازمان میتواند به شکایات و اطلاعات اشخاص، در خصوص سوء جریان اداری و مالی و نقض قوانین و مقررات دستگاههای موضوع بند «الف» ماده (۲) قانون و کارکنان آنها رسیدگی نماید.

ماده ۱۲- شکایت باید متضمن هویت، نشانی، شماره ملی و کدپستی و در صورت امکان نشانی پست الکترونیکی و شماره همراه شاکی و مقرون به دلایل و با امضاء وی باشد و در صورت امکان مستندات مربوط پیوست گردد. در صورتی که شکایت شفاهی اظهار شود، در صورت مجلس درج و به امضاء شاکی میرسد.

تبصره ۱- در مورد اشخاص حقوقی شکایت باید متضمن هویت شخص حقوقی، کدپستی، شناسه ملی و در صورت امکان نشانی پست الکترونیکی باشد.

تبصره ۲- شکایات اشخاص میتواند از طریق پست و یا وسایل الکترونیکی و مخابراتی صورت گیرد. در این صورت احراز هویت شاکی ضروری است.

ماده ۱۳- نتیجه بازرسی به نحو مقتضی به شاکی اطلاع داده میشود و چنانچه بررسی موضوع خارج از وظیفه سازمان باشد شاکی هدایت و شکواییه بایگانی میگردد. با تقاضای شاکی، ضامن شکواییه با اخذ رسید به وی مسترد خواهد شد.

ماده ۱۴- اطلاعات اشخاص به نحو کتبی یا شفاهی و از طریق پست، تلفن، پایگاه اطلاع‌رسانی و رسانهها یا از طرق دیگر قابل دریافت میباشد و به اطلاعاتی که هویت اعلام کننده معلوم نباشد، ترتیب اثر داده نمیشود؛ مگر اینکه به طور مدلل حاوی مسأله مهمی باشد و سازمان بازرسی آن را لازم تشخیص دهد.

ماده ۱۵- به منظور استفاده از ظرفیت دستگاههای اداری کشور و ارتقای کیفی گزارشها، سازمان میتواند با توافق مسئولان دستگاهها و بهره مندی از کارشناسان و متخصصان و امکانات آنها، اقدام به نظارت و بازرسی نماید. رییس هیأت بازرسی باید از میان بازرسان و کارشناسان سازمان انتخاب و اعضاء هیأت بازرسی، تحت تعلیم و هدایت وی انجام وظیفه نمایند. گزارش بازرسی با رعایت ضوابط، به مبادی ذیربط ارسال خواهد شد.

ماده ۱۶- سازمان میتواند در انجام نظارت و بازرسی با بهره‌گیری از فن‌آوریهای نوین و برقراری ارتباط الکترونیکی با دستگاه، اطلاعات لازم را از سامانه آن دریافت و سپس با رعایت اصول و قواعد علمی، آنها را تجزیه و تحلیل نموده و گزارش خود را همراه با استنتاج و ارائه پیشنهادها مناسب برای مراجع مربوط ارسال دارد. مسئولان ذیربط دستگاه مکلف اند زمینه ایجاد ارتباط بر خط با سامانهها و پایگاههای اطلاعاتی خود را برای سازمان فراهم آورند.

ماده ۱۷- در اجرای بند «ب» ماده (۱۱) قانون و با توجه به تبصره ماده (۱) قانون مبنی بر اعمال نظارت سازمان در مراحل حین و بعد از اقدامات دستگاه و نیز جمع‌آوری اطلاعات لازم قبل از فعالیت آنها، سازمان میتواند اقدامات زیر را انجام دهد:

الف - فهرست جامعی از مجامع، شوراهای و نیز کمیسیونهای مالی، معاملاتی و اعتباری دستگاه تهیه و به طور مستمر آنها را به روز نماید.

مراجع مذکور موظفند زمان تشکیل جلسات مجامع، شوراهای، کمیسیونهای مالی، معاملاتی و اعتباری دستگاه را با کلیه تغییرات بعدی به طور مستمر به اطلاع سازمان برسانند به گونهای که سازمان در هر مورد پانزده روز قبل از تشکیل جلسه از موضوع مطلع شده باشد.

ب - با بهره‌گیری از پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان برنامه و بودجه، دستگاه، مجامع، شوراهای و کمیسیونهای مذکور در بند «الف» این ماده، بانک اطلاعات مربوط به مزایدهها، مناقصهها، قراردادهای، معاملات و اعتبارات دستگاههای فوق الذکر را ایجاد و به طور مستمر از به‌روبودن آن اطمینان حاصل کند و با تجزیه و تحلیل مناسب قراردادهای و معاملات مذکور اعم از مواردی که در آنها رعایت تشریفات یا ترک تشریفات صورت گرفته و یا معاملات خاص از محل اعتبارات و وجوه در اختیار بالاترین مقام دستگاه مذکور، بر آنها نظارت نماید.

ماده ۱۸- جهات رد بازرسی همان جهات رد دادرسی مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری است. در مورد کارشناسی مطابق مقررات مربوط عمل می‌شود.

تبصره ۱- چنانچه بازرسی موارد مذکور در این ماده را از رییس سازمان یا مقام مآدئون از طرف وی پنهان و مبادرت به بازرسی نماید، تخلف محسوب و حسب مورد مراتب به مراجع اداری و انتظامی اعلام می‌گردد. در این صورت، رییس سازمان در مورد تأیید گزارش این بازرسی یا تجدید یا ابطال آن تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد کرد.

تبصره ۲- مدیر یا مسؤؤل دستگاه مورد بازرسی نیز در موارد فوق در صورت اطلاع مراتب را به سازمان اعلام می‌نماید.

ماده ۱۹- بازرسی یا هیأت بازرسی موظف است قبل از شروع بازرسی، اقدامات ذیل را به جا آورد:

الف - کسب آگاهیهای لازم نسبت به مورد بازرسی و شناخت موضوع مأموریت،

ب - توجه کامل به اهدافی که از اجرای مأموریت محوله مورد نظر است و بررسی طرق نیل به این اهداف و انتخاب روشهای مناسب و مقتضی،

پ - تدارک طرح بازرسی نظیر تهیه بازبین (چک لیست)، رجوع به سوابق و گزارشهای موجود در سازمان، مطالعه مقررات حاکم بر دستگاه یا موضوع بازرسی، شناسایی و تعیین منابع موثق برای جمعآوری اطلاعات مورد نیاز، آشنایی با محیط مورد بازرسی و خصوصیات اقلیمی و اجتماعی آن، کسب اطلاعات اجمالی از وجود برنامهها و طرحهای اجرایی مرتبط با موضوع مأموریت.

ماده ۲۰- بازرسی یا هیأت بازرسی میتواند اطلاعات مورد نیاز را با رعایت قوانین جاری کشور به نحو مقتضی، از جمله با استفاده از روشهای زیر جمعآوری نماید:

الف - مشاهدات؛

ب - کسب اطلاع از شهود و مطلعان؛

پ - مطالعه سوابق و پروندههای موجود و تهیه مدارک لازم از آنها؛

ت - کسب نظر کارشناسی؛

ث - استعلام از مسؤولان و کارکنان دستگاه مورد بازرسی؛

ج - بررسی سامانهها و بانکهای اطلاعاتی دستگاه مورد بازرسی.

ماده ۲۱- بازرسی یا هیأت بازرسی موظف است در چارچوب مأموریت مصوب با دقت نظر، وضعیت واحدهای مورد بازرسی را ملاحظه و یافتههای خود را ثبت و مستندات را تنظیم و نتیجه را در گزارش منعکس نماید.

ماده ۲۲- بازرسی یا هیأت بازرسی با اجراز هویت و مشخصات شهود و مطلعان، موضوع شهادت و اطلاع و نیز زمان و مکان استماع آن را در صورتمجلس قید کرده و به امضاء آنان می رساند. در صورت عدم تمایل ایشان به امضاء یا درج هویت در صورتمجلس، بازرسی مراتب را گواهی و آن را امضاء مینماید.

تبصره - افساء اطلاعات مربوط به مشخصات شهود و مطلعان و محل سکونت یا اشتغال آنها ممنوع است مگر به درخواست مرجع قضایی و اعلام مراتب به آن مرجع.

ماده ۲۳- اخذ مدارک و اسناد، تهیه رونوشت یا تصویر از آنها همچنین دریافت حاملهای داده از قبیل دیسکتهای یا لوحهای فشرده یا کارت-های حافظه، دسترسی به سیستمها و سامانههای رایانه ای حاوی اطلاعات و دادههای دستگاه مورد بازرسی توسط بازرسی یا هیأت بازرسی باید مرتبط با موضوع مأموریت و قابل استفاده در تهیه گزارش باشد.

ماده ۲۴- اسناد و مدارک و دفاتر مورد لزوم برای انجام امر بازرسی با طبقه بندی محرمانه و خیلی محرمانه، توسط بازرسی یا هیأت بازرسی در محل مأموریت ملاحظه و مطالعه و در صورت نیاز صورتمجلس و یا تصویربرداری میشود.

ماده ۲۵- از اسناد سری پس از رعایت تبصره (۲) ماده (۸) قانون، به طریق دست نویس رونوشت تهیه میگردد؛ مگر آنکه بنا به درخواست رییس سازمان، تهیه تصویر آن ضروری باشد.

ماده ۲۶- طبقه بندی گزارشهای سازمان تابع طبقه بندی بالاترین اسنادی است که در آن گزارش به آنها استناد میشود و چنانچه نظر بر ارتقای طبقه بندی باشد با کسب نظر تأییدکننده نهایی گزارش یا رییس سازمان اقدام خواهد شد.

ماده ۲۷- در صورت نیاز به طبقه بندی گزارشهای سازمان که فاقد هرگونه اسناد دارای طبقه بندی میباشد با تشخیص تأییدکننده نهایی گزارش، طبقه بندی میشود و چنانچه نظر بر سری شناخته شدن آن باشد باید موافقت رییس سازمان یا مقام مآذون از طرف وی جلب گردد.

ماده ۲۸- دسترسی به حسابهای اشخاصی که در مظان اتهام جرایم مالی - اقتصادی نظیر رشوه، اختلاس، کلاهبرداری، تبانی و تدلیس در معاملات، تحصیل مال نامشروع و اخذ پورسانت میباشد که به نحوی مرتبط با دستگاه است، توسط بازرسی قضایی سازمان با موافقت رییس سازمان یا مقام مآذون از طرف او، امکانپذیر است. مسؤولان بانکها، موسسات مالی و اعتباری و صندوقها، اعم از دولتی و غیردولتی موظف به اجرای دستور بازرسی قضایی خواهند بود.

ماده ۲۹- سازمان می تواند اطلاعات و مدارک لازم را برای اعمال نظارت و بازرسی مطالبه کند و همچنین از امکانی که در آنها فعالیت هایی با حیطه طبقه بندی صورت می گیرد، نظارت و بازرسی نماید. مسؤولان ذی ربط دستگاه مکلفند به مکاتبات، استعلامات شفاهی و کتبی و مطالبه حامل های داده از قبیل لوح های فشرده یا کارت های حافظه و فایل های الکترونیکی حسب درخواست، با فوریت پاسخ دهند و نمی توانند به عذر این که درخواست خارج از اختیارات بازرسی است یا به بهانه عدم صدور دستور مقام مافوق و یا لزوم هماهنگی با او از همکاری خودداری نمایند.

تبصره ۱- نظارت و بازرسی از فعالیت هایی که دارای طبقه بندی سری است، با پیشنهاد رییس سازمان و موافقت رییس قوه قضاییه صورت می گیرد.

تبصره ۲- تخلف از مقررات این ماده، به درخواست سازمان موجب پیگرد قانونی است.

ماده ۳۰- افشای اطلاعات به دست آمده یا هویت اشخاص و ارائه هرگونه اسناد، مدارک و اخبار از محتوای پروندهها در تمامی مراحل بازرسی توسط بازرس یا بازرسان و سایر کارکنان، جز به مسئولان مربوط در سازمان ممنوع بوده و با مرتکب برخورد قانونی صورت خواهد گرفت.

ماده ۳۱- بازرس یا هیأت بازرسی میتواند حسب مورد از کارشناسان سازمان و یا خارج از سازمان اعم از کارشناسان دستگاههای اداری کشور، رسمی و غیررسمی که دارای صفات امانت و صداقت بوده و از حسن شهرت نیز برخوردار باشند استفاده نماید.

ماده ۳۲- هرگاه برای روشن شدن موضوع و رفع ابهام یا در جهت تکمیل اطلاعات، نیاز به اخذ توضیح از مسئولان و کارکنان دستگاه باشد، آنان موظفند به سوالات کتبی یا شفاهی بازرس پاسخ داده و اظهارات آنان صورت مجلس خواهد شد و همچنین در صورت نیاز میتوان اشخاص مزبور و سایر افراد مرتبط با موضوع را جهت اخذ توضیح به سازمان دعوت نمود.

تبصره - اخذ توضیح الزاماً مقدمهای برای تفهیم اتهام و اخذ دفاع تلقی نمیشود.

ماده ۳۳- هرگاه در فرآیند انجام نظارت و بازرسی دلایل و مدارکی به دست آید که فرد یا افرادی را در مظان ارتکاب جرم و یا تخلف قرار دهد، موضوع، با ذکر دلایل و مدارک توسط بازرس قضایی به فرد یا افراد مذکور تفهیم و دفاعیات آنان به نحو حضوری اخذ می شود و در صورتی که اخذ دفاعیات به نحو حضوری امکان پذیر نباشد، به صورت مکاتبه‌ای به شرح زیر اقدام می شود:

الف - در استماع و اخذ دفاعیات، لازم است مشخصات کامل فرد و مسئولیتهای قبلی و فعلی و نشانی محل اقامت وی مشخص گردد؛ سپس موضوع و دلایل اتهام یا سوءجریان و به طور کلی مسائل مرتبط با هر یک از آنها از قبیل ورود خسارت به اموال و میزان آن تفهیم و از فرد خواسته شود پاسخهای خود را بنویسد؛ در صورتی که نخواهد اظهاراتش را مکتوب نماید، بازرس پاسخ او را در صورتجلسه درج و به امضاء او رسانده، خود نیز آن را امضاء میکند و چنانچه از امضاء صورتجلسه و یا دادن پاسخ امتناع کند، بازرس مراتب را گواهی خواهد نمود.

ب - بازرس در جریان اخذ دفاع میتواند پرسشهای مرتبط و موثر را طرح نماید.

پ - در اخذ دفاعیات به طریق مکاتبه‌ای، موضوع با ذکر دلایل آن به صورت مکتوب تهیه و با تعیین مهلت مناسب با رعایت طبقه‌بندی اسناد، به صورت مستقیم برای فرد مورد نظر ارسال میگردد.

ت - چنانچه فرد برای تدارک دفاع استمهال نماید، بازرس با تعیین مهلت مناسب مراتب را صورتجلسه میکند.

ث - در صورت استنکاف فرد از دادن پاسخ به بازرس و یا عدم وصول پاسخ کتبی در مهلت تعیین شده و یا عدم گواهی و امضاء ذیل پاسخها، مراتب توسط بازرس گواهی و در گزارش منعکس میشود.

تبصره ۱- در صورتی که اخذ و استماع دفاعیات موجب بیم تنائی، موضعه یا امحاء دلایل و مدارک و یا اختلال در امور گردد حسب مورد با پیشنهاد معاون مربوط یا بازرس کل استان، به تشخیص بازرس قضایی به طور موقت اقدامات فوق متوقف می شود و گزارش مربوط به مراجع ذی صلاح منعکس می گردد.

تبصره ۲- در اخذ و استماع دفاعیات و جمع‌آوری اطلاعات، رعایت شئون افراد و نیز کلیه مقررات مربوط و اصول اخلاقی و حرفهای سازمان الزامی است و طرح سوالات تلقینی و نیز اکراه و اجبار و اغفال افراد ممنوع است و در صورتی که دفاعیات وارد نباشد، بازرس باید نسبت به دلایل و جهات رد آن در گزارش مستنداً اظهار نظر نماید.

تبصره ۳- چنانچه درج توضیحات و دفاعیات در گزارش سازمان لازم باشد، باید عین مطالب یا مفاد آن با رعایت امانتداری منعکس شود.

ماده ۳۴- در صورتی که دفاعیات یا توضیحات فرد، بررسیهای بیشتری را اقتضاء نماید، مانند تحقیق از شهود، ملاحظه اسناد و مدارک و کسب نظر کارشناس، بازرس اقدام لازم را مطابق مواد قبل به عمل خواهد آورد.

ماده ۳۵- بازرس قضایی در صورت وجود دلایل کافی بر توجه اتهام به متهم با رعایت مقررات قانون آیین دادرسی کیفری ابتدا عنوان اتهام را تفهیم خواهد نمود و سپس قرار تأمین مقتضی صادر میکند. اعتراض به قرار صادر شده تابع مقررات قانون آیین دادرسی کیفری خواهد بود.

ماده ۳۶- بازرس قضایی فقط تا پایان مدت بازرسی مندرج در حکم مأموریت مجاز به صدور قرار تأمین میباشد و موظف است تصمیم خود در این خصوص را با رعایت سلسله مراتب به اطلاع سازمان برساند.

ماده ۳۷- در صورت فراهم شدن موجبات تخفیف یا تشدید تأمین یا رفع اتهام از متهم، بازرس قضایی مطابق قانون آیین دادرسی کیفری اقدام می نماید.

ماده ۳۸- بازرس در اجرای مأموریت خود، از هرگونه پیشداوری و القاء نظر ممنوع است، استنتاج و اظهار نظر بازرس منوط به اتمام بازرسی است.

ماده ۳۹- هرگاه بازرس یا هیأت بازرسی، ضمن انجام مأموریت با موضوعاتی برخورد کند که واجد اهمیت و یا حاکی از سوءجریان و یا وقوع جرم در دستگاه مورد بازرسی است و رسیدگی به آن خارج از مأموریت او باشد، موضوع را با رعایت سلسله مراتب به سازمان اعلام و کسب تکلیف مینماید.

ماده ۴۰- عملکرد و رفتار بازرسان در محیط بازرسی، باید مبتنی بر اخلاق حرفهای و در چارچوب قانون باشد و نباید در امور خصوصی کارکنان مداخله نمایند.

ماده ۴۱- اعمال نظارت و بازرسی، تحقیقات، کسب اطلاعات و تهیه مدارک و اسناد باید به گونهای باشد که در روند امور جاری دستگاه بازرسی شونده ایجاد وقفه یا خلل ننماید و انگیزه اقدام و فعالیت را از مدیران سلب نکند.

تبصره - منظور از ایجاد وقفه و خلل، اقداماتی است که موجب تعطیلی یا کند شدن امور جاری دستگاه مورد بازرسی گردد یا فعالیت‌های آن را دچار اشکال نماید. تشخیص حسن اجرای این ماده با سازمان میباشد.

ماده ۴۲- مدیران نظارت و بازرسی موظفند با کسب اطلاعات لازم و به هنگام از دستگاه، به منظور پیشگیری از بحران اجتماعی، سوء جریانات مهم، وقوع جرم و نقض قوانین، با اطلاع سازمان و بدون رعایت تشریفات مربوط به تهیه گزارشهای بازرسی، سریعاً هشدار لازم را برای اتخاذ تصمیم مناسب به دستگاه بدهند. گزارش تکمیلی در صورت لزوم پس از طی مراحل مربوط، به مبادی ذیربط ارسال خواهد شد. همچنین، سازمان میتواند در صورت لزوم علل بروز وقایع مهم مملکتی را به طرق مقتضی بررسی کرده و مراتب را به رییس قوه قضاییه و مقامات مسئول گزارش نماید.

فصل سوم - تهیه گزارش و پیگیری آن

ماده ۴۳- تنظیم گزارش بازرسی از حیث شکلی، به ترتیب زیر است:

الف - صفحه عنوان: عنوان گزارش، تاریخ تنظیم گزارش، نام بازرس یا بازرسان یا تهیه‌کنندگان گزارش؛

ب - فهرست مطالب؛

پ - مقدمه: خلاصه‌ای از موضوع که خواننده گزارش را برای مطالعه و پذیرش مطالب گزارش آماده میکند؛

ت - متن یا قسمت اصلی گزارش: بخش اصلی که متضمن معرفی و بیان محتوا و موضوعی است که بازرسی برای آن انجام شده و نتایج حاصل از بررسیها را نشان می‌دهد، شامل:

۱ - تعریف موضوع و تشریح اهمیت و اهداف بازرسی؛

۲- قلمرو مکانی و زمانی بازرسی؛

۳- روش و چگونگی جمع‌آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده؛

۴- استنتاج و ارایه نظرها؛

۵ - پیشنهادها؛

ث - مستندات و مدارک مربوط.

تبصره - در تحریر گزارش باید از عبارات صریح، کوتاه، ساده با رعایت قواعد آیین نگارش و دستور زبان استفاده شود و از به کارگیری عبارات یا کلمات غیرمعارف، مبالغه‌آمیز، احساسی و عاطفی، وصفی، تکراری و نامأنوس خودداری گردد.

ماده ۴۴- طرح گزارش با استفاده از ماحصل بررسیها، اطلاعات و دلایل جمع‌آوری شده در جریان بازرسی، تهیه و با ایجاد ارتباط منطقی بین مطالب، به تحریر متن گزارش به صورت مستند و مستدل اقدام میگردد. در تدوین گزارش بازرسی نکات زیر باید رعایت شود:

الف - تنظیم مطالب و نتیجه تحقیقات و اطلاعات به دست آمده و طبقه‌بندی آنها بر مبنای درجه اهمیت دلایل و مستندات و تعیین جایگاه آنها در گزارش ؛

ب - تجزیه و تحلیل عملکرد دستگاه یا موضوع مورد بازرسی ؛

پ - ارزیابی وضعیت موجود با لحاظ قوانین و مقررات مربوط و اهداف دستگاه مورد بازرسی و موضوع بازرسی ؛

ت - اعلام نظر نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین و یا تعیین موارد اختلاف بین آنچه انجام گرفته و آنچه باید انجام می‌گرفت و بیان اشکالات، معایب، نقایص، وقوع تخلف و جرم ؛

ث - درج گزیده دفاعیات متهم یا متخلف و نظریات مسوول دستگاه مورد بازرسی در بازرسیهای برنامه‌های و مهم به صورت مکتوب درباره اشکالات و تخلفات و جرائم در موارد لزوم ؛

ج - استنتاج از مجموعه بررسیها و اعلام نظر نهایی با توجه به شرایط و اوضاع و احوال موثر و ارایه پیشنهادها مناسب و اصلاحی و قابل اجرا ؛

چ - تعیین روش پیگیری و نظارت بر تحقق نظریات و پیشنهادها ارایه شده.

ماده ۴۵- در ارایه پیشنهادها مندرج در گزارش بازرسی باید نکات زیر رعایت شود:

الف - مستقیماً با موضوع مأموریت محوله مرتبط و برگرفته از استنتاج و نظریه گزارش باشد.

ب - صریح، روشن و قابل اجرا باشد و از بیان مطالب کلی، مبهم و مجمل خودداری شود.

پ - شرایط، اوضاع و احوال، امکانات، توان اجرایی و مقررات حاکم بر دستگاه بازرسی‌شونده مورد توجه قرار گیرد.

ت - موضوع با اصول و قواعد علمی و فنی و نیز روشهای منطقی و مقررات جاری کشور تطبیق داده شود.

ث - در هر امر تخصصی به نظریه کارشناس مربوط استناد شود.

ج - تشویق، ارتقاء، اعطای نشان و درجه و یا نظایر آن و همچنین اعمال سیاست های تنبیهی در محدوده اختیارات قانونی مسؤولان بوده و نیز طرح موضوعات در مراجع رسیدگی به تخلفات اداری و انتظامی و مراجع قضایی، باید مستند و مستدل باشد.

چ - درخواست ابطال آییننامه، تصویبنامه، بخشنامه و دستورالعمل دستگاه از طریق دیوان عدالت اداری باید متضمن تشخیص موارد نقض قانون و یا مغایرت شرعی با تأیید کمیسیون تطبیق مصوبات سازمان باشد.

ح - چنانچه بازرسی قضایی ضمن بازرسی در حدود مقررات قانونی به رایى برخورد کند که آن را خلاف بین شرع تشخیص دهد، باید گزارش مستدل آن را به رییس سازمان اعلام نماید و رییس سازمان می‌تواند با ذکر مستندات مراتب را جهت اقدام قانونی به رییس قوه قضاییه اعلام نماید.

خ - چنانچه سوء جریان یا نارساییهای موجود در دستگاه بازرسی شونده، ناشی از فقدان ضوابط و مقررات مناسب باشد و یا ایجاد وضعیت مطلوب در آن دستگاه مستلزم تدوین مقرراتی است، با تشریح موضوع و تعیین محورهای اساسی و کلی، حسب مورد، تذکرات لازم مبنی بر ضرورت تدوین آییننامه، تصویب نامه، بخشنامه، دستورالعمل و لایحه قانونی و یا اصلاح مقررات به دستگاه ذیربط داده میشود.

ماده ۴۶- گزارشهای نظارت و بازرسی پس از بررسی و تأیید نهایی، با امضای رییس سازمان و یا مقامات مأذون، به مراجع قانونی مربوط ارسال میشود.

تبصره - نحوه تهیه گزارش مطابق مواد فصل سوم این آییننامه بوده و بررسی، تنقیح و ارزیابی گزارش مستند به آن نیز در قالب اوراق متحد الشکل که به این منظور تهیه و به تأیید رییس سازمان میرسد، انجام میگردد.

ماده ۴۷- چنانچه در مأموریت نظارت و بازرسی، وقوع تخلف یا جرمی که دارای حیثیت عمومی است کشف گردد باید ضمن تهیه گزارش اختصاصی، در گزارش اصلی درج و به تأیید بازرسی قضایی برسد. گزارش اختصاصی باید مشتمل بر بررسی جزئیات امر و تطبیق تخلف یا جرم با مقررات قانونی و احراز صحت آن باشد. همچنین بازرسی مذکور موظف به جمعآوری و حفظ دلایل و مدارک مربوط است و چنانچه ضرورتی به ابطال مصوبات خلاف قانون باشد در گزارش اختصاصی قید می‌کند. گزارش اختصاصی تهیه شده پس از بررسی و تنقیح، با تأیید نهایی رییس سازمان یا مقام مجاز از طرف وی به مراجع مربوط منعکس خواهد شد.

تبصره ۱- منظور از گزارش اختصاصی آن قسمت از گزارش اصلی است که برای اقدام قانونی به مراجع صالح قضایی یا اداری، انضباطی و انتظامی یا دیوان عدالت اداری توسط رییس سازمان یا مقام مأذون از طرف وی ارسال میشود.

تبصره ۲- چنانچه در جریان بازرسی و تهیه گزارش، جرائم دیگری که مستلزم اقدامات فوری و دستورات قضایی ویژه که خارج از اختیارات بازرسی قضایی است اعلام یا احراز گردد مراتب از ناحیه رییس سازمان یا مقام مأذون، با تأکید بر فوریت و نوع درخواست به مرجع قضایی صالح منعکس میگردد.

تبصره ۳- چنانچه امکان شناسایی متهم اصلی، شرکاء و معاونان جرم و یا میزان ضرر و زیان وارد شده علیرغم تلاش لازم امکان پذیر نباشد گزارش با تصریح این موضوع به مراجع قضایی مربوط منعکس میشود.

ماده ۴۸- سازمان موظف است اجرای پیشنهادهای مندرج در گزارشهای خود را تا حصول نتیجه نهایی از طریق مکاتبه، دعوت از مسئولان ذیربط، انجام بازرسی پیگیری (اعزام بازرسی یا هیأت بازرسی) و یا هر طریق قانونی دیگر پیگیری نماید و در صورت عدم اجرای آنها بدون عذر موجه، اقدامات زیر را انجام دهد:

الف - تذکر و تأکید بر اجرای پیشنهاد به مسئول مربوط در مهلت مقرر، با توجه به تبصره ماده (۱۰) قانون ؛

ب - تهیه گزارش استتکاف از اجرای پیشنهادهای قانونی سازمان و ارسال آن به مرجع قضایی پس از طی تشریفات مربوط به ارسال گزارش.

تبصره - پیگیری اجرای پیشنهادهای مندرج در گزارش از مراجع مختلف باید همزمان، موازی و موثر باشد، به طوری که پیگیری یک مورد موجب غفلت از سایر پیشنهادهای نگردد.

ماده ۴۹- مراجع قضایی و اداری رسیدگی کننده به جرایم و تخلفات، مکلفند وقت رسیدگی و موضوع آن را به اطلاع سازمان رسانده و در همه مراحل تحقیق و محاکمه به گزارشهای سازمان خارج از نوبت و در مهلت تعیین شده به شرح ماده (۶) قانون رسیدگی نمایند. سازمان حسب مورد با تقدیم لایحه یا اعزام نماینده برای حضور در جلسه تحقیق یا محاکمه، توضیحات لازم را ارایه خواهد کرد. نماینده سازمان قبلاً پرونده را مطالعه کرده و در صورت لزوم، از اوراق مربوط تصویر یا رونوشت تهیه مینماید.

تبصره - مراجع قضایی، اداری، انضباطی و انتظامی رسیدگی کننده به جرایم و تخلفات مکلف اند نسخهای از قرار و یا حکم صادرشده را به سازمان ارسال و ابلاغ نمایند.

ماده ۵۰ - در مواردی که سازمان به آراء صادرشده از مراجع قضایی، اعم از قرار و حکم معترض باشد در اجرای تکلیف مقرر در بند «د» ماده (۳) و ماده (۶) قانون و در جهت پیگیری گزارشها تا حصول نتیجه، میتواند قبل از انقضای مهلت قانونی، دلایل و مستندات مخدوش بودن رأی را به دادستان اعلام تا در صورت موافقت وفق مقررات قانونی اقدام شود.

ماده ۵۱ - در مواردی که گزارش بازرسی راجع به وقوع جرم و ورود خسارت به اموال دولتی و حقوق عمومی و تضییع آنهاست، دادستان ضمن تعقیب کیفری، صدور حکم به جبران خسارت و زیان واردشده را نیز از دادگاه درخواست مینماید. درخواست دادستان مستلزم پرداخت هزینه دادرسی نیست. این مقررات نافذ وظیفه دستگاههای مربوط برای احقاق حقوق خود نمیشود.

تبصره - در مواردی که مراجع رسیدگی کننده، قرار ارجاع امر را به کارشناس یا هیأت کارشناسی ضروری تشخیص دهند، هزینههای کارشناسی حسب مورد باید توسط معترض به گزارش سازمان و یا دستگاه ذیربط و یا از محل اعتبارات قوه قضاییه پرداخت شود.

ماده ۵۲ - در صورتی که بعد از انجام بازرسی و ارسال گزارش به مبادی ذیربط، دلایل و مدارک جدیدی تحصیل شود که ضرورت بازرنگری، اصلاح و تکمیل گزارش را اقتضاء نماید، سازمان موظف است به ترتیبی که گزارش بازرسی تهیه شده، موضوع را در فرآیند بررسی مجدد قرار دهد و حسب مورد نسبت به اصلاح، تکمیل و یا عدول از تمام یا بخشی از گزارش اقدام نماید. چنانچه عدول از گزارش مربوط به تخلف و یا جرم باشد، باید مراتب بدون فوت وقت به مراجع ذیصلاح اعلام گردد.

فصل چهارم - دستگاههای نظارتی

ماده ۵۳ - چنانچه مسئولان و اشخاص موضوع ماده ۱۲ قانون در انجام وظایف نظارتی خویش به مواردی از سوء جریان مالی و اداری از قبیل عدم رعایت مقررات در مناقصه‌ها، وجود بسترهای فساد، عدم رعایت قوانین مالی و محاسباتی، در دستگاه اجرایی که بررسی آنها مربوط به وظایف سازمان است برخورد نمایند، موظف اند مراتب را به اطلاع سازمان برسانند.

تبصره - اعلام مراتب مذکور به سازمان، مانع از سایر تکالیف قانونی نظیر اعلام جرم به مراجع قضایی و هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و انتظامی نیست.

ماده ۵۴ - سازمان پس از وصول شکایات و اعلامات ضمن تشکیل پرونده و بررسی اولیه می‌تواند موضوع سوء جریان اداری و مالی یا تخلف از قانون و مقررات را حسب مورد از مرجع نظارتی دستگاه استعلام و سپس رسیدگی و اظهار نظر نماید.

فصل پنجم - نظارت همگانی

ماده ۵۵ - در اجرای بند «الف» ماده (۱۱) قانون، سازمان میتواند از ظرفیت تشکلهای غیردولتی و مردم نهاد و اشخاص واجد شرایط، در حدود اختیارات قانونی به صورت کسب اخبار و اطلاعات، گزارش آسیب شناسی و موضوعیابی استفاده نماید.

در این راستا سازمان می‌تواند اقدامات زیر را انجام دهد و پس از بررسی و ارزیابی آنها در حوزه‌های مربوط تصمیم مقتضی اتخاذ کند:

الف - ایجاد سامانه‌های مناسب که زمینه ارائه و دریافت اطلاعات و اخبار را فراهم نماید؛

ب - ایجاد واحدی به منظور شناسایی و به کارگیری اشخاص و سازمانهای مردم نهاد و تشکلهای غیردولتی واجد شرایط در بخشهای علمی، تخصصی، صنفی و مردمی و نیز بانک اطلاعاتی مربوط؛

پ - اخذ نظرات تخصصی در بخش‌های علمی، فنی، صنعتی و مردمی.

ماده ۵۶ - به منظور اطلاع‌رسانی عمومی، با رعایت بند «د» ماده (۱۱) قانون، رییس سازمان یا مقام مأذون از طرف وی در موارد زیر با رعایت دستورالعمل اطلاع‌رسانی و ارتباطات رسانه‌ای قوه قضاییه، مصوب ۷/۸/۱۳۹۷ اتخاذ تصمیم مینماید:

الف - پاسخگویی مناسب و به موقع به افکار عمومی در مورد موضوعات و مسایل مطرح در جامعه در صورت ارتباط با وظایف سازمان؛

ب - اطلاع‌رسانی نسبت به اقدامات اثربخش سازمان در خصوص مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی؛

پ - پاسخگویی به مقالات و ایرادات احتمالی بر اقدامات و یا گزارشهای سازمان؛

ت - تعیین موضوعات و اطلاعات قابل ارایه در نشریات و پایگاههای اطلاع‌رسانی بینالمللی و منطقهای نظیر انجمن آمبودزمان آسیایی، مؤسسه آمبودزمان جهانی و انجمن بینالمللی مسؤولان مبارزه با فساد.

تبصره - انجام هرگونه مصاحبه و اطلاع‌رسانی در خصوص مراحل نظارت و بازرسی و پروندهها و گزارشها، با مجوز ریاست سازمان یا مقام مأذون از جانب وی امکان پذیر میباشد.

فصل ششم - به کارگیری نیروهای بازنشسته نظامی، انتظامی و امنیتی

ماده ۵۷ - در اجرای بند «و» ماده (۲) قانون و رعایت قانون اصلاح قانون ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان مصوب ۶/۶/۹۷ مجلس شورای اسلامی، سازمان میتواند از نیروهای نظامی، انتظامی و امنیتی رسمی بازنشسته وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارت اطلاعات و وزارت کشور در امر نظارت و بازرسی این مراجع و شرکتهای و مؤسسات تابعه استفاده نماید.

ماده ۵۸ - تشخیص تخصص و توان و به روز بودن دانش این بازنشستگان در امر نظارت و بازرسی بر عهده رییس سازمان یا مقام مأذون از طرف وی خواهد بود.

ماده ۵۹ - بازنشستگان مذکور در مواد قبلی باید حداقل دارای مدرک کارشناسی باشند. بازنشستگان نیروهای نظامی و انتظامی نیز علاوه بر آن باید حداقل با درجه سرهنگی یا هم‌تراز آن بازنشسته شده باشند.

ماده ۶۰ - سازمان میتواند از تخصص و تجارب بازنشستگان مزبور حسب مورد در انجام بازرسی از وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی، ارتش، سپاه، نیروی انتظامی و شرکتهای و مؤسسات و صنایع و بنگاههای اقتصادی و بنیادهای تعاون وابسته آنها و یگانهای انتظامی و حراست و حفاظت اطلاعات وزارتخانهها و سازمانها و شرکتهای دولتی و شهرداریها استفاده کند.

فصل هفتم - سایر مقررات

ماده ۶۱ - کلیه تشکلهای و اشخاص موضوع بند «الف» ماده (۱۱) قانون، گزارش دهندگان به سازمان و شهود و مطلعان که در جهت وظایف سازمان، همکاریهای لازم را معمول دارند، مشمول حمایتهای قانونی خواهند بود.

ماده ۶۲ - کلیه بازرسان غیرقضایی و کارشناسان سازمان باید در حضور رییس سازمان یا مقام مأذون از جانب وی و عنداقتضاء در

مراسم عمومی سازمان به شرح ذیل سوگند یاد کنند.

«بسم الله الرحمن الرحيم - من در پیشگاه قرآن کریم به خداوند قادر متعال، سوگند یاد میکنم که همواره حدود الهی و موازین اسلامی را محترم شمارم و نسبت به نظام جمهوری اسلامی ایران، قانون اساسی، ولایت فقیه و اجرای صحیح قانون، وفادار، متعهد و ملتزم باشم و اهتمام خود را جهت انجام مأموریت‌های سازمان بازرسی کل کشور معمول دارم و به راستی و درستی نظر خود را اظهار نمایم و اغراض شخصی خود را در آن دخالت ندهم و نظر خود را نسبت به موضوع بازرسی اظهار نمایم و هیچ چیز را مکتوم ندارم و بر خلاف واقع چیزی نگویم و نویسم و رازدار و امین باشم و از آلودگی به هر امر منافی پرهیزکاری، شرافت و اخلاق حرفه‌ای، اجتناب ورزم».

ماده ۶۲ - در اجرای بند «الف» ماده (۲) قانون، دایر بر نظارت و بازرسی در امور اداری و مالی دادگستری، به نحو زیر اقدام میگردد:

الف - امور اداری:

۱- بررسی عملکرد واحدهای مورد بازرسی از حیث انجام وظایف قانونی، تناسب تشکیلات با مأموریتها و اختیارات و میزان تأثیر در تأمین انتظارات اهالی حوزه فعالیت و رفع مشکلات قضایی مردم؛

۲- بررسی نحوه تنظیم و نگهداری دفاتر، پرونده‌ها، اسناد و مدارک اعم از روش‌های دستی یا الکترونیکی، کیفیت ارجاع و تعیین اوقات رسیدگی و دادرسی و فواصل تجدید جلسات و جهات آن، بررسی آمار عملکرد تطبیق اقدامات با آمار مربوط و بررسی‌های مقایسه‌ای؛

۳- بررسی چگونگی اعمال مدیریت و نظارت بر واحدهای تحت تصدی و حسب مورد بررسی طرز رفتار رؤسا و متصدیان شعب و کارمندان دفاتر شعب از حیث انجام وظیفه محوله، رعایت نظم و ترتیب، صحت عمل و حسن سلوک با همکاران و مراجعان، حسن شهرت و معلومات و دانش شغلی؛

۴- پیگیری موارد ارجاعی رییس قوه قضاییه و بررسی اعلامات و شکایات واصله از تخلفات اداری و مالی.

ب - امور مالی:

بررسی وضعیت و نحوه عملکرد بخشهای مالی و حسابداری، کیفیت وصول درآمدهای مراجع قضایی و واحدهای مختلف دادگستری اعم از وجوه حاصل از فروش تمیر و پرداخت جزای نقدی و سپرده‌ها و واریز آنها به حسابهای مخصوص و چگونگی صرف اعتبارات، امور مربوط به معاملات، اموال و تجهیزات و طرز نگهداری آنها.

ماده ۶۴ - تشخیص دستگاه مشمول نظارت و بازرسی با سازمان است و موسسه و دستگاه نمیتواند مانع انجام بازرسی شود و چنانچه ادعایی در این خصوص دارند باید کتباً به سازمان اعلام و نظر نهایی رییس سازمان یا مقام مأذون از جانب وی لازمالاتباع خواهد بود.

ماده ۶۵ - با تصویب این آییننامه، آییننامه اجرایی سابق با اصلاحات بعدی آن، نسخ و کلیه دستورالعملها و بخشنامه‌های مغایر، لغو میشود.

ماده ۶۶ - این آییننامه در ۶۶ ماده و ۲۹ تبصره جایگزین آییننامه اجرایی قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور، مصوب ۱۵/۱/۱۳۸۸ است و در تاریخ ۲۱/۳/۱۳۹۸ به تصویب رییس قوه قضاییه رسید و از تاریخ تصویب لازمالاجرا است.

رئیس قوه قضائیه - سیدابراهیم رئیسی